

Волинський національний університет
імені Лесі Українки
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних комунікацій та політичного аналізу

Андрій Моренчук, Євгенія Вознюк

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ПІДГОТОВКИ ТА НАПИСАННЯ
КУРСОВИХ РОБІТ**

ЛУЦЬК 2025

Навчально-методичні рекомендації щодо підготовки та написання курсових робіт здобувачів галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», за освітньою програмою «Міжнародна інформація та суспільні комунікації».

Розробники:

Моренчук Андрій Анатолійович, доцент кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу, кандидат історичних наук, доцент

Вознюк Євгенія Василівна, зав. кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу, кандидат політичних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

доц. Вознюк Є.В.

Навчально-методичні рекомендації затверджено на засіданні кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу

протокол № _____.

Завідувач кафедри:

доц. Вознюк Є.В.

ЗМІСТ

1. КУРСОВА РОБОТА ЯК ВИД САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОЇ РОБОТИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ	4
2. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	5
3. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	6
4. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ.....	7
5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ ВСТУПУ КУРСОВОЇ РОБОТИ...	11
6. ОФОРМЛЕННЯ ПОКЛИКАНЬ ТА ЦИТУВАНЬ	18
7. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ІЛЮСТРАЦІЙ, ТАБЛИЦЬ, ФОРМУЛ.....	19
8. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
9. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКІВ	34
10. ВИБІР І ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	34
11. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ.....	36
12. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ І ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	36
13. ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПРИ НАПИСАННІ КУРСОВИХ РОБІТ.....	38
13. ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....	39
ДОДАТКИ.....	41

1. КУРСОВА РОБОТА ЯК ВИД САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНО- НАУКОВОЇ РОБОТИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Згідно з “Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України” курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за період навчання, та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Навчальним планом бакалаврів галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», за освітньою програмою «Міжнародна інформація та суспільні комунікації» передбачено написання двох курсових робіт при навчанні за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр” з найважливіших фахових дисциплін.

Курсова робота є формою індивідуальної роботи студента. Основна мета курсової роботи – глибоке і творче вивчення студентом певних важливих теоретичних або прикладних питань тієї або іншої профільюючої дисципліни. Вельми важливим є формування таких умінь і навичок студента: самостійно формулювати проблему дослідження, визначати мету, основні завдання, об’єкт і предмет дослідження; здійснювати пошук і відбір різноманітної інформації про міжнародні відносини, зовнішню політику окремих країн, певні аспекти їх життя; обробляти та аналізувати міжнародну і країнознавчу інформацію; логічно і послідовно викладати результати свого наукового аналізу, робити аргументовані висновки; правильно оформлювати науково-довідковий матеріал; публічно захищати виконану наукову роботу. Написання курсової роботи дає можливість студентам ґрунтовніше засвоїти вивчений програмний матеріал з предмета, оволодіти основними навичками наукової роботи, а також розвинути свої творчі інтелектуальні здібності.

Самостійна робота з літературними джерелами, статистичними даними, картографічним матеріалом дасть змогу поглибити фахові знання, сприятиме

становленню як спеціалістів. Курсова робота є видом дослідницької діяльності. Самостійна наукова робота потребує від студента творчих пошуків, має включати елементи новизни. Це може бути висвітлення тих аспектів проблем певної країни, які недостатньо висвітлені в літературі, виявлення нових для вітчизняної літератури джерел, введення в науковий обіг нових фактів, виявлення суттєвих взаємозв'язків між окремими явищами і процесами, аналіз сучасних проблем тієї або іншої країни, її зовнішньої політики, розвитку міжнародних відносин, а також розробка прогнозів щодо подальшого політичного, економічного, соціального розвитку певних держав, напрямів їх зовнішньополітичної діяльності тощо.

2. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

Основні вимоги до написання студентом курсової роботи: актуальність теми, достатній теоретичний рівень, дослідницький характер, граматична і стилістична правильність, дотримання стандартів щодо оформлення.

Згідно з затвердженими кафедрою міжнародних комунікацій та політичного аналізу та Вченою радою факультету міжнародних відносин вимогами, мінімальний обсяг курсової роботи для II курсу – 30, для III курсу – 40 друкованих сторінок. Рекомендовані орієнтири стосуються основного тексту роботи і не поширюються на список використаної літератури і додатки. Допускаються відхилення від зазначених орієнтирів у межах 20 %. Якщо обсяг курсової роботи перевищує встановлений, це може вважатися недоліком. Якщо обсяг курсової роботи не досягає мінімальної кількості сторінок, така робота зазвичай не допускається до захисту.

Курсова робота повинна бути написана студентом на рівні, відповідному сучасному стану розвитку комплексу наук, які вивчають міжнародні відносини. Тему роботи треба розкрити в контексті сучасних наукових концепцій, обґрунтовано і доречно використовувати основні наукові терміни. Важливо висвітлювати в курсовій роботі об'єктивні з наукового погляду положення,

застосовувати для ілюстрації і підтвердження теоретичних положень реальні приклади, достовірну статистичну інформацію.

Курсова робота повинна мати дослідницький характер. У процесі роботи студент має вивчити достатню кількість опублікованих джерел (правові акти, монографії, наукові статті тощо). Думки вітчизняних і зарубіжних авторів, їхні загальнотеоретичні і методологічні підходи необхідно проаналізувати та систематизувати. Потребується обґрунтування використаних у роботі теоретичних положень тієї або іншої наукової школи і на цій основі сформулювати і обґрунтувати власний погляд на проблему, що досліджується. Якщо роботу присвячено прикладним аспектам розвитку держави, студенту треба виконати на достатньому методологічному рівні відповідні розрахунки, систематизувати, інтерпретувати, узагальнити результати практичного дослідження.

Текст курсової роботи треба структурувати. Матеріал роботи викладається послідовно, логічно пов'язано. У тексті не повинно бути стилістичних і граматичних помилок. Обов'язкова умова – єдиний стиль роботи. Якість курсової роботи суттєво погіршується, якщо має сукупність різностилістичних, погано пов'язаних між собою компонентів. Формування навичок і вмінь грамотного викладення тексту – одне з важливих завдань курсової роботи.

3. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оформлення курсової роботи повинно відповідати чинним стандартам. Необхідне послідовне комплектування складових роботи. У тексті треба дотримуватись правил цитування, правильно оформлювати посторінкові посилання. Належним чином слід оформлювати список використаної літератури. Дотримання цих вимог сприяє формуванню у студентів культури оформлення наукових праць, важливої для їхньої майбутньої професійної діяльності.

Курсові роботи виконують на аркушах білого паперу формату А 4 (210x297 мм). Основний текст роботи друкують з одного боку аркуша через 1,5 комп'ютерних інтервали шрифтом Times New Roman, розмір шрифту – 14. Абзацний відступ – 1,25 мм. Текст необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 30 мм, верхній, нижній – 20 мм, правий – 10 мм. У тексті документа необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності та чіткості зображення.

Помилки, описки та графічні неточності можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту (графіки) машинописним способом або від руки. Виправлення повинно бути чорного кольору.

Роботу подають до захисту у переплетеному вигляді.

4. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ

Для якісного виконання курсової роботи необхідно чітко уявляти її структуру і зміст. При цьому всі складові роботи повинні бути логічно взаємопов'язані та переконливо аргументовані. Правильна та логічна структура курсової роботи – запорука успіху висвітлення теми. Процес уточнення структури складний і може тривати протягом усієї роботи над дослідженням. Попередній план роботи варто узгодити з науковим керівником.

Для проведення ґрунтовного наукового аналізу з теми дослідження складається план, який дає змогу виокремити основні структурні одиниці роботи. У тексті роботи він фіксується як зміст роботи. Складаючи план роботи, студент виявляє вміння визначати головне, найістотніше в проблемі. Перелік питань, що розглядаються, структурується за принципом від загального до конкретного. Тобто питання теми, як вузлові складові вибраної проблеми, повинні бути єдиною системою, де кожне наступне питання розвиває і доповнює попереднє. Питання повинні бути чітко і ясно сформульовані. Назва питань не повинна дублювати назву курсової роботи.

Готуючись до викладу тексту курсової роботи, доцільно ще раз уважно прочитати назву з проблеми, яку слід розкрити. Проаналізований і систематизований матеріал викладається відповідно до змісту у вигляді окремих розділів і підрозділів. У розділах висвітлюються окремі питання, а в підрозділах – складові цього питання.

На заключному етапі передбачається написання студентом вступу та висновків до курсової роботи, оформлення списку літератури і додатків, редагування тексту, його доопрацювання з урахуванням зауважень наукового керівника, підготовка роботи до захисту.

Обов'язковими структурними елементами курсової роботи є: титульна сторінка роботи, зміст, перелік умовних позначень, символів, одиниць і термінів (при необхідності), основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки (при необхідності).

Титульна сторінка роботи (Додаток А. Зразок титульної сторінки курсової роботи).

Зміст. Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів, підрозділів та пунктів, висновків, списку використаних джерел, додатків (Додаток Б. Зразок оформлення змісту курсової роботи). Для робіт на другому курсі передбачається, як правило, простий план, для другого – складний (з підпунктами).

Перелік умовних позначень, символів, одиниць і термінів. Такий перелік доцільно наводити, якщо в роботі вжито специфічну термінологію, маловідомі скорочення, нові символи тощо. Перелік друкують двома колонками, у яких ліворуч за абеткою наводять скорочення, праворуч – їх детальне розшифрування. Якщо спеціальні терміни, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх пояснення наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ включає актуальність теми, мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет дослідження, науково-методичну основу дослідження, практичне

значення отриманих результатів. Вступ може містити й інші елементи – наукову новизну, апробацію, географічні чи хронологічні межі, структуру.

***Примітка:** Особливості написання вступу курсової роботи детальніше розглянуто в окремому розділі.*

Основна частина. Складається з розділів та підрозділів. Структура основної частини роботи повинна розкривати реалізацію завдань курсової роботи. У розділах основної частини подають: теоретичні аспекти досліджуваної теми, огляд джерел і літератури за темою, виклад загальної методики та основних напрямів досліджень, методику досліджень, аналіз і узагальнення результатів досліджень.

У змісті першого розділу, як правило, подають теоретичні питання з теми курсової роботи, написані з використанням літературних першоджерел. Велике значення має правильне трактування понять теми, їх точність і науковість. Використані терміни мають бути загальновживаними чи подаватися з посиланням на їх автора. В першому розділі можуть бути окремо виділені підрозділи присвячені аналізу джерел і літератури з досліджуваної теми, а також методам дослідження, але для курсових робіт ці елементи є необов'язковими.

Інші розділи пишуть відповідно до теми роботи і вимог, розроблених кафедрою міжнародних комунікацій та політичного аналізу. У практичній частині автор із вичерпною повнотою викладає методику проведення та результати власного дослідження. Головні вимоги до наукового викладу результатів – точність, чіткість, стислість.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку №.

Першою сторінкою курсової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини випускної роботи як «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» не мають порядкового номера. Інші розділи, підрозділи, пункти, підпункти нумерують арабськими цифрами. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу й порядкового номера підрозділу, відокремленого крапкою. Після номера підрозділу (підпункту) ставлять крапку (наприклад: 1.1.; 1.3.; 1.2.4.). Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. У кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

Всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини, нумерують звичайно. Рисунки і таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок документа.

Кожен розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку. У кінці кожного розділу чи підрозділу формулюють висновки зі стислим викладенням отриманих результатів.

Основні розділи повинні мати бібліографічні посилання на літературу, що дозволяє аналізувати власні дані та порівнювати їх з даними інших джерел літератури.

Висновки повинні містити чіткий виклад найбільш важливих результатів дослідження з пропозиціями та побажаннями щодо подальшого дослідження певної теми. Висновки подають як окремі лаконічні положення чи методичні рекомендації. Їх головна мета – підсумки проведеної роботи. Важливо, щоб сформульовані висновки відповідали поставленим завданням. У висновках необхідно зазначити не тільки позитивне, що вдалося виявити в результаті

вивчення теми, але й хиби та проблеми, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення.

***Зверніть увагу:** висновки до розділів, підрозділів, загальні висновки не повинні містити плагіату. На це звертається особлива увага під час перевірки робіт.*

Список використаних джерел. (Вимоги щодо оформлення списку використаних джерел дивіться в окремому розділі).

Додатки. (Вимоги щодо оформлення додатків дивіться в окремому розділі).

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ ВСТУПУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Вступ включає актуальність теми, мету і завдання дослідження, об'єкт і предмет дослідження, науково-методичну основу дослідження, практичне значення отриманих результатів. Вступ може містити й інші елементи – наукову новизну, апробацію, географічні чи хронологічні межі, структуру.

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими вже підходами до розв'язання проблеми обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку науки міжнародних відносин.

Візьміть до уваги: Актуальність – 4–5 речень, які пояснюють чому обрану тему важливо досліджувати в сучасних умовах (бажано з прив'язкою до українських умов).

Обов'язковою умовою є обґрунтування об'єкта та предмета вивчення.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію.

Предмет дослідження знаходиться в межах об'єкта і становить частину від цілого (тобто об'єкта). Об'єкт і предмет співвідносяться як загальне і часткове. В об'єкті виділяють ту його частину, яка й стане предметом дослідження. Саме на предмет спрямована увага автора, оскільки він має

визначати назву роботи. Предмет дослідження – це елемент об’єкта, який досліджується з певною метою в конкретних умовах. Таким чином, предмет дослідження є більш вузьким поняттям ніж об’єкт, він – частина, сторона, елемент об’єкта. Якщо об’єктом виступає процес навчання, то предметом можуть бути методи, форми, зміст, умови тощо.

Об’єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об’єкті виділяється та частина, яка служить предметом дослідження. Саме на нього і спрямована основна увага дослідника, саме предмет дослідження визначає тему наукової роботи.

Візьміть до уваги: Предмет дослідження, по суті, співпадає з темою. Об’єкт – ширше явище, що містить в собі предмет.

Наприклад:

Приклад 1. Тема дослідження: «Безпекові аспекти міжнародних відносин України та Японської Держави в контексті російсько-української війни».

Об’єкт дослідження – міжнародні відносини України та Японської Держави.

Предмет дослідження – безпекові аспекти співробітництва України та Японії в умовах російсько-української війни.

Приклад 2. Тема дослідження: «Основні напрями сучасної зовнішньої політики США».

Об’єктом дослідження є сучасна зовнішньополітична діяльність Сполучених Штатів Америки як ключового актора в міжнародних відносинах.

Предметом дослідження є основні напрями, пріоритети та інструменти реалізації зовнішньої політики США в сучасних міжнародних відносинах.

Мета і завдання дослідження. У вступі формулюють мету роботи і конкретні завдання, які необхідно розв’язати для досягнення поставленої мети. Мета – це кінцевий науковий результат, якого прагне досягти автор роботи у

процесі власного дослідження. Завдання – це конкретні шляхи, засоби досягнення поставленої мети.

Візьміть до уваги:

- При формулюванні завдань роботи опирайтеся на її зміст.
- При формулюванні завдань роботи оперуйте такими словами як «дослідити», «охарактеризувати», «з'ясувати», «виявити», «проаналізувати», «простежити» тощо.
- Звертайте увагу на завдання, які сформулювали у вступі при написанні висновків.

Теоретико-методична основа дослідження.

Вкажіть авторів, роботи яких становлять теоретичну основу роботи.

Важливим етапом наукового дослідження є визначення його методики, яка має бути адекватна меті й завданням. Вона включає весь процес отримання наукового результату, його окремих ланок і в цілому визначає програму досягнення, його конкретні завдання.

У вступі подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитись у логічності та прийнятності саме цих методів.

Візьміть до уваги:

- Автори, які згадуються в «Теоретико-методичній основі дослідження» – в списку джерел мають бути вказані їх роботи.
- Перераховані методи – не абстрактні, а такі, які справді використовувалися під час Вашого дослідження і Ви можете обґрунтувати де і як вони використовувалися.

Наприклад:

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять праці Т. Герасимчука [14], В. Новицького [40], М. Пістуна [49], М. Цимбалістого [88], М. Шепєлева [89].

В основу дослідження покладено комплекс методів і підходів. Системний підхід – дозволив дослідити взаємодію США з іншими акторами міжнародної системи, враховуючи їхні ролі та вплив. Порівняльний аналіз – використовувався для оцінки змін у зовнішній політиці США за різних адміністрацій та в різних регіонах. Хронологічний підхід забезпечив аналіз розвитку зовнішньої політики США в динаміці, з акцентом на сучасний період. Кейс-стаді – дозволив глибше дослідити окремі аспекти, наприклад, політику США щодо України чи Близького Сходу. Документальний аналіз – включав вивчення офіційних стратегій, доктрин, міжнародних угод та заяв уряду США. Контент-аналіз текстів офіційних документів та промов американських лідерів. Статистичний аналіз даних щодо економічної дипломатії, військової присутності та фінансування міжнародних програм. Експертні оцінки впливу зовнішньополітичних рішень США на глобальну безпеку. Цей підхід забезпечив комплексний аналіз основних напрямів зовнішньої політики США, їхніх пріоритетів та впливу на міжнародні відносини.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення включає обґрунтування нових підходів щодо розв’язання виявлених проблем, рекомендації, вимоги, пропозиції, засоби. Потрібно подати відомості про використання результатів роботи або рекомендації щодо їх використання із зазначенням певної галузі, теоретичного або практичного навчального курсу; висвітлити практичне застосування отриманих результатів або рекомендації щодо їх використання. Стисло повідомляють про впровадження результатів дослідження, назвавши організації, у яких здійснена реалізація, форми реалізації. Зазвичай впровадження оформлюється актом, підписаним представниками організацій, які використовують впроваджені матеріали.

Візьміть до уваги:

У багатьох випадках можна орієнтуватись на таке формулювання: «Матеріали курсової роботи можуть використовуватися студентами факультету міжнародних відносин при написанні наукових робіт, рефератів, під час доповідей та виступів, при підготовці до семінарських занять із таких

дисциплін, як ... (перелік дисциплін з якими пов'язана тема випускної кваліфікаційної роботи)».

Апробація результатів та публікації. Якщо автор брав участь у наукових конференціях, семінарах, засіданнях наукового гуртка з оголошенням результатів своєї роботи та має цьому підтвердження (опубліковані тези, статті або програму конференції за темою роботи), то слід зазначити їх назву, рік та місце проведення, а також вказати публікації з теми дослідження.

Крім того, у Вступі можуть бути й інші елементи: наукова новизна, географічні межі дослідження, хронологічні межі дослідження, структура роботи.

Наукова новизна. Важливими характеристиками дослідження є новизна отриманого знання та його значення для науки й практики. Слід відмітити, що така вимога до курсової роботи зберігається, але не є обов'язковою.

Наукова новизна дослідження полягає в розкритті змісту концепції, методу чи методики, виявленні і формулюванні закономірностей політичних, соціальних чи економічних процесів.

До визначення цих параметрів оцінки результатів дослідження висувається ряд вимог, яким мають відповідати виконані курсові роботи. Втім аналіз наукових праць здобувачів показує, що у багатьох авторів немає єдиного розуміння, як формулювати новизну, теоретичну та практичну значущість за змістом і за формою, як «відокремити» їх, не повторюючи одне й те саме, не дублюючи опису актуальності дослідження.

Наприклад, у розкритті новизни стверджується, що тема в конкретних умовах не розглядалась, що проблема вивчена недостатньо, що вона є важливою. Але ці міркування є обґрунтуванням дослідження, а не характеристикою його новизни.

Часто зустрічаються роботи, висновки яких повторюють відомі положення або самоочевидні істини.

Суттєвим недоліком можна вважати формулювання новизни та значення дослідження: у найзагальнішому вигляді, на рівні анотації, що заважає

вирізнити необхідний зв'язок між існуючими в науці відомостями та новими, що отримані автором. Таке порушення наступності між дослідженням негативно позначається на якості виконаної роботи та розвитку науки та практики в цілому.

У формулюванні наукової новизни важливо враховувати три основні умови:

1. Розкриття виду результату, тобто необхідно вказати, який тип нового знання здобув дослідник. Це може бути вироблення концепції, методики, класифікації закономірностей тощо або методичних рекомендацій, практичних пропозицій, нових форм роботи, які раніше не були відомі.

2. Визначення рівня новизни отриманого результату, його місце серед відомих наукових фактів. У зіставленні з ними нова інформації може виконувати різні функції: уточнювати, конкретизувати існуючі відомості, розширювати і доповнювати їх або суттєво перетворювати. Залежно від цього виділяють такі рівні новизни: конкретизацію, перетворення, доповнення.

На рівні конкретизації отриманий результат деталізує окремі положення.

На рівні доповнення результати дослідження вносять у теоретичні й практичні знання нові елементи, не змінюючи їх суті.

Рівень перетворення характеризується принципово новими для певної галузі знаннями, які є самостійними і мають евристичну цінність. На цьому рівні результати дослідження можуть відкривати нові підходи до вивчення педагогічної проблеми, розробляти невідомі раніше теорії, нові концептуальні положення тощо.

3. Оцінкою нових результатів є їх розгорнутий чіткий виклад, а не формальне, нічим не підкріплене запевнення, що теоретичні позиції і практичні висновки дослідження є новими. Наприклад, автори стверджують, що «ними досліджено особливості розвитку», «опрацьовано ключові чинники», «розроблено оригінальну методику» тощо. Однак усе це просто декларується, а суть особливостей, чинників, методик не розкривається.

Необхідно запобігти і такому досить поширеному недоліку, як нагромадження складних термінів, що запозичені в інших наук і не вносять нічого нового у розуміння досліджуваної проблеми.

Поняття наукової новизни досить відносне. Рівень нового в отриманих результатах може бути різний. Це визначається типом виконаного дослідження, умовами його використання. Цілком зрозуміло, що для курсових робіт як форми навчального завдання достатньою є наявність окремих елементів нового наукового знання. Але ці елементи мають бути притаманні підготовленій курсовій роботі, бо вони є першим кроком здобувача до самостійного наукового дослідження.

Основою обґрунтування новизни курсової роботи виступає критичний огляд літератури, посилення на джерела дослідження, досвід практичної діяльності, що дає підстави довести недостатню вивченість визначеної проблеми та розкрити зміст пропонованих нововведень.

Наявністю нових елементів можуть характеризуватися принципи, методи, форми, засоби тощо. Новим є все, що використовується нестандартно, незвично, виходить за межі традиційних схем. Але не всі нововведення можна вважати науковою новизною. Остання має визначатися лише тими результатами, які є корисними для теорії і практики. Для того щоб вирізнити наукову новизну, не треба обирати занадто широкий предмет дослідження, що може негативно відбитися на конкретності й однозначності формулювання його результатів.

Також у вступі можна окреслити **географічні** чи **хронологічні межі дослідження**. Особливо це важливо, коли тема курсової роботи не дає чіткого уявлення про ці аспекти. Наприклад, коли в темі роботи зазначаються: «східний вектор політики», «співробітництво на рубежі сторіч», «політика європейських країн».

Останнім у вступі окреслюється **структура роботи**.

Обсяг вступу не повинен перевищувати 2–4 сторінки.

Зверніть увагу: Вступ не повинен містити плагіату. На це звертається особлива увага під час перевірки робіт.

6. ОФОРМЛЕННЯ ПОКЛИКАНЬ ТА ЦИТУВАНЬ

При написанні курсової роботи здобувач повинен давати покликання на джерела, матеріали або окремі результати, які наводяться в дослідженні чи на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, завдання, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі покликання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг.

Покликатися потрібно на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна давати покликання лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Покликання подають у тексті роботи у квадратних дужках – [14, с. 20] , де перша цифра – номер джерела у списку літератури, а друга – номер сторінки.

Запозичені висловлювання обов'язково беруть у лапки (оформлювати у вигляді цитати) та покликаються на першоджерело. Порухення цих вимог може призвести до кваліфікації дій автора як плагіату і, як наслідок, до недопущення роботи до захисту.

Приклад:

Цитата в тексті: "... упродовж 2001–2010 рр. всі країни регіону стикалися з однією або кількома з цих категорій насильства, найбільш поширеними були недержавні конфлікти. На Африканському Розі було зафіксовано загалом 77 недержавних конфліктів – 35 % світової кількості. В перші шість років цього періоду річна кількість триваючих недержавних конфліктів була відносно стабільною – 11-13. Але потім їх кількість суттєво коливалася: два – у 2007 р., 14 – у 2008 р., по п'ять – у 2009 р. та 2010 р. [53, с. 78]".

Відповідний опис у переліку посилань:

53. СППРІ 2012: Щорічник: Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: Пер. з англ. / Л. Шангіна (головний редактор) та ін. Київ : Заповіт, 2013. 464 с.

Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст. Пряме цитування конкретного джерела не повинно перевищувати 1–2 абзаців. Кількість прямих цитат на одній сторінці роботи не повинна перевищувати 2–3. Не потрібно подавати цитати у висновках.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, які викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинне бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні не допускається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується покликанням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами) потрібно бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні покликання на джерело;

д) цитування не повинно бути ні надмірним, ні недостатнім;

е) якщо автор курсової роботи виділяє деякі слова, то робить відповідне застереження, наприклад: (курсив наш. – М.Х.), (підкреслено мною. – М.Х.), (розрядка моя. – М.Х.).

7. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ІЛЮСТРАЦІЙ, ТАБЛИЦЬ, ФОРМУЛ

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) потрібно розташовувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються

вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації повинні бути посилання у тексті.

Якщо ілюстрації створені не автором роботи, необхідно зробити певні посилання, дотримуючись вимог чинного законодавства щодо авторських прав.

Креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, які містяться у тексті, повинні відповідати вимогам державних стандартів.

Ілюстрації повинні мати назву, яку розташовують безпосередньо під зображенням. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (надпис під рисунком). Ілюстрації позначають словом «Рисунок...», яке разом із назвою ілюстрації розташовують після пояснювальних даних. Наприклад: «Рисунок 4.2. Діаграма розвитку...» або «Рис. 4.2. Діаграма розвитку...».

Ілюстрації потрібно нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, другий рисунок третього розділу позначається як «Рисунок 3.2» або «Рис. 3.2».

Посилання на ілюстрації роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «Рис. 1.2».

Зразки оформлення ілюстрацій:

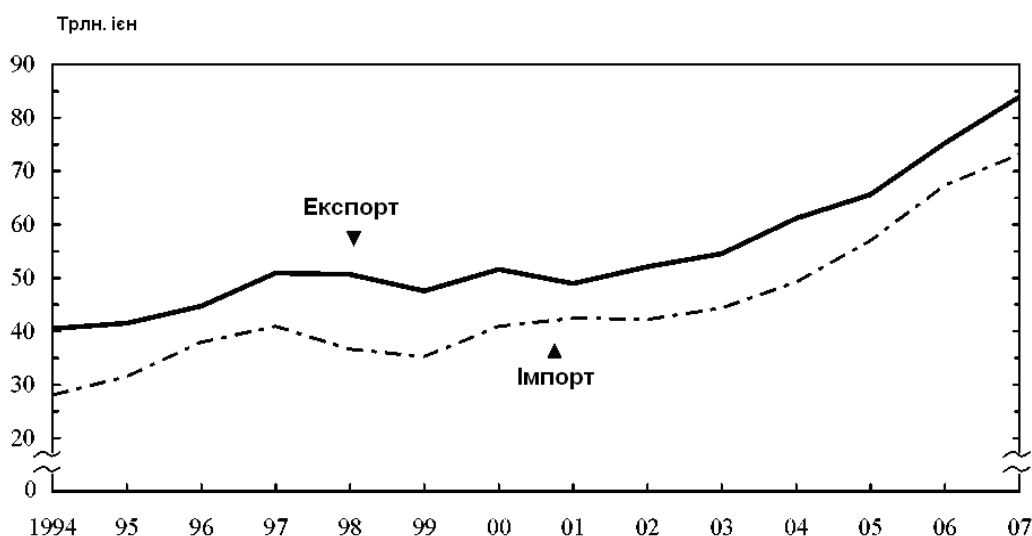

Рис. 2.1. Торговий баланс Японії [Побудовано за: 152].

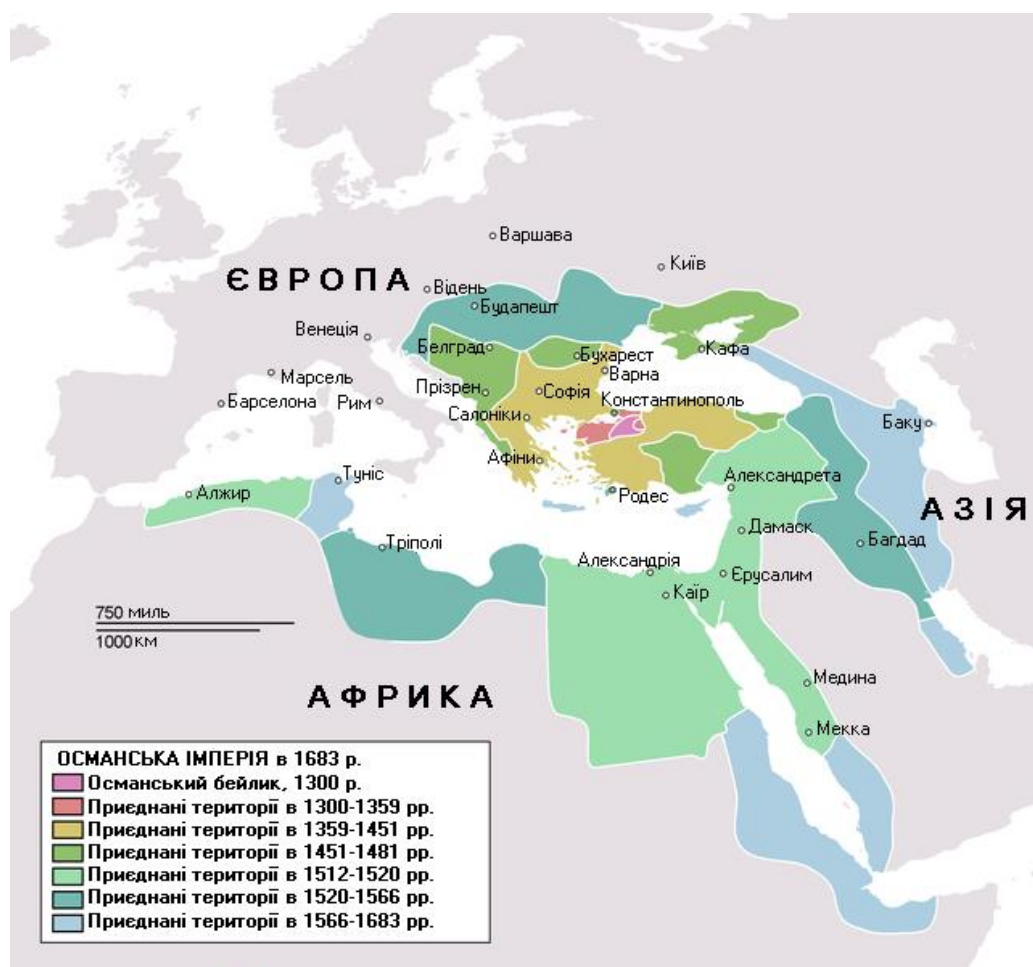

Рис. 2.2. Формування території Османської імперії [Побудовано за: 57].

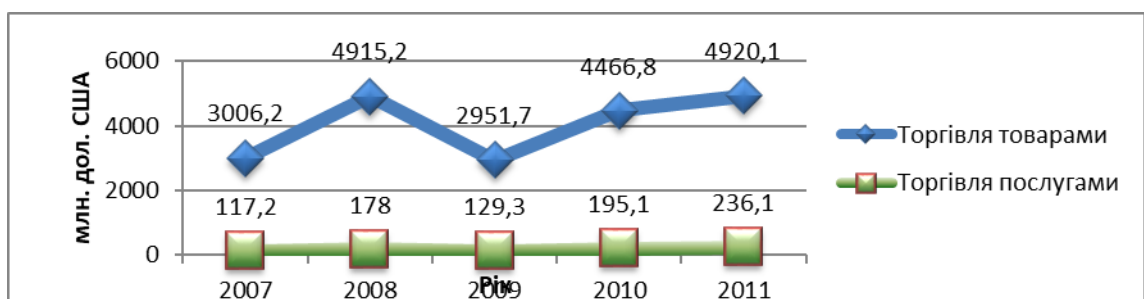

Рис. 2.2 Динаміка торгівлі товарами та послугами України з Білоруссю протягом 2007–2011 рр. [Побудовано за: 7; 12; 33; 44; 82].

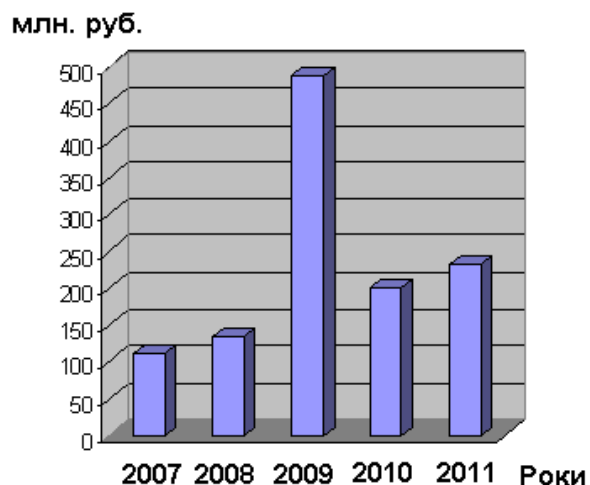

Рис. 3.1. Обсяги фінансування соціальних програм Союзної держави Росії і Білорусі протягом 2007–2011 рр. [Побудовано за: 27].

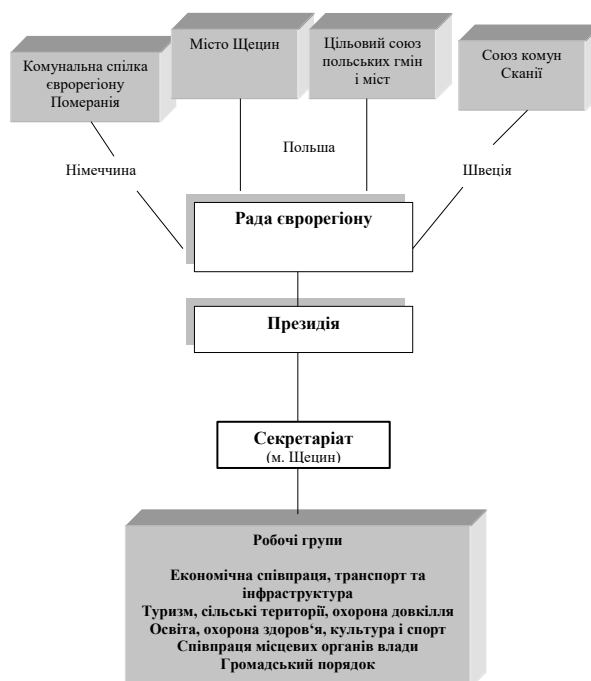

Рис. 3.2. Організаційна структура євро регіону "Померанія" [Побудовано за: 41].

Рис. 4. Співвідношення між волевиявленням виборця і розстановкою сил у парламенті обраного за змішаною системою [Побудовано автором]

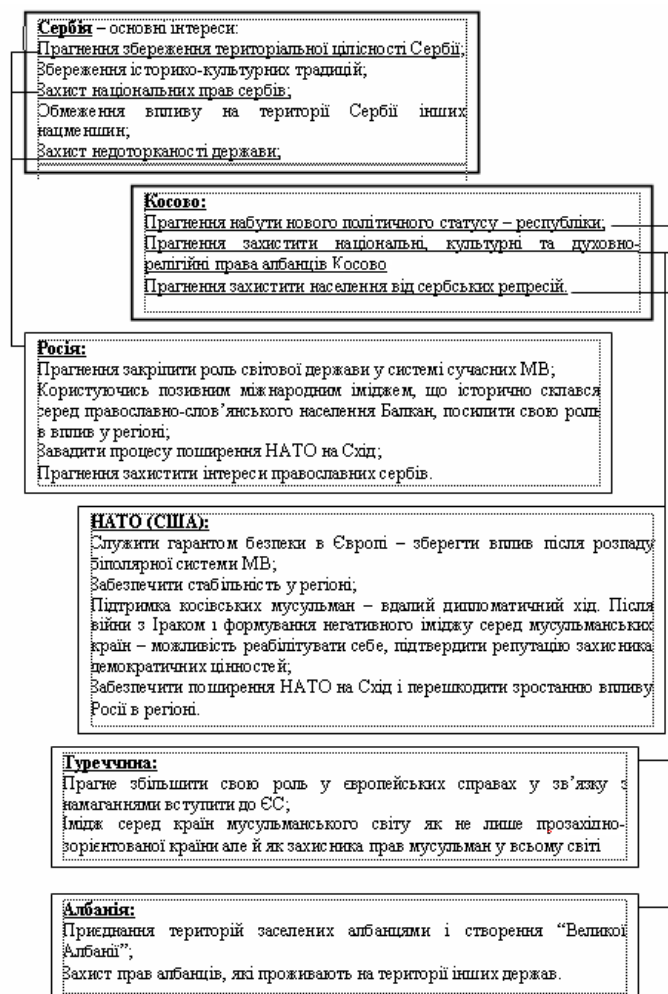

Рис. 4.2. Інтереси сторін, пов'язаних із Косовським конфліктом [Побудовано автором].

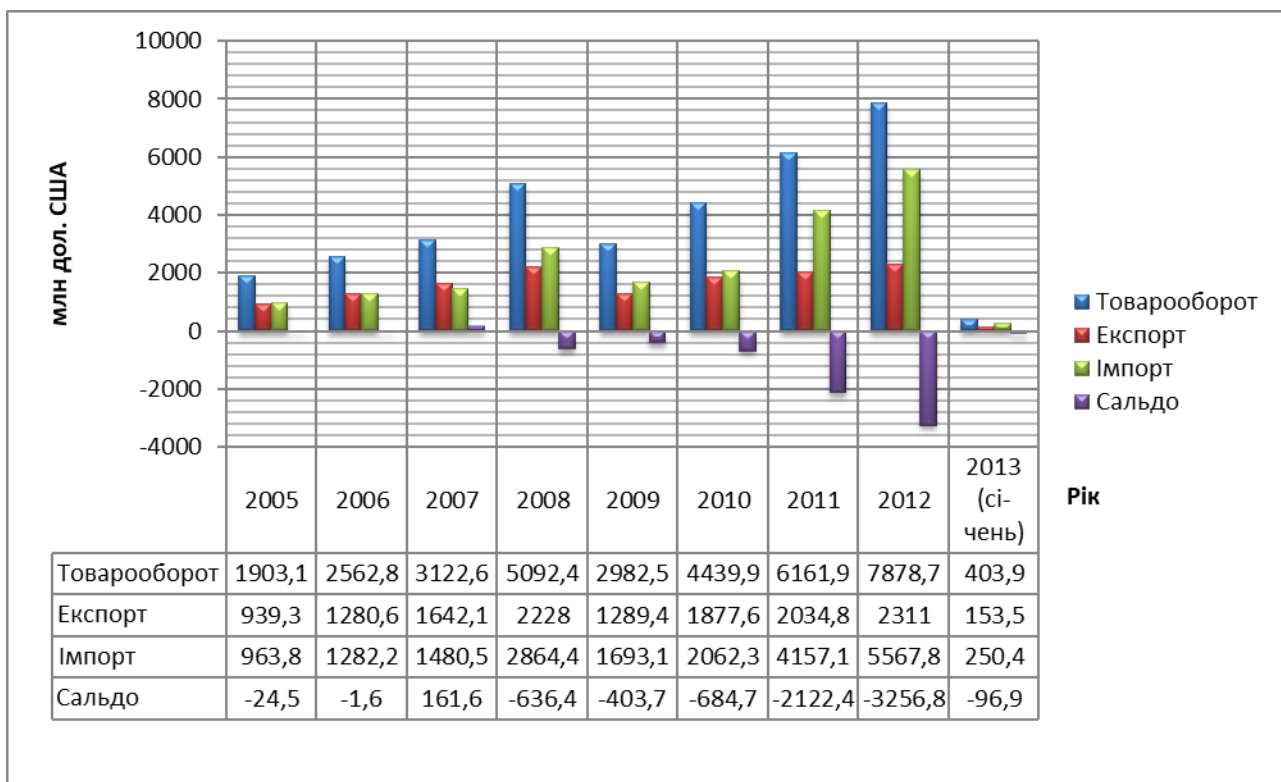
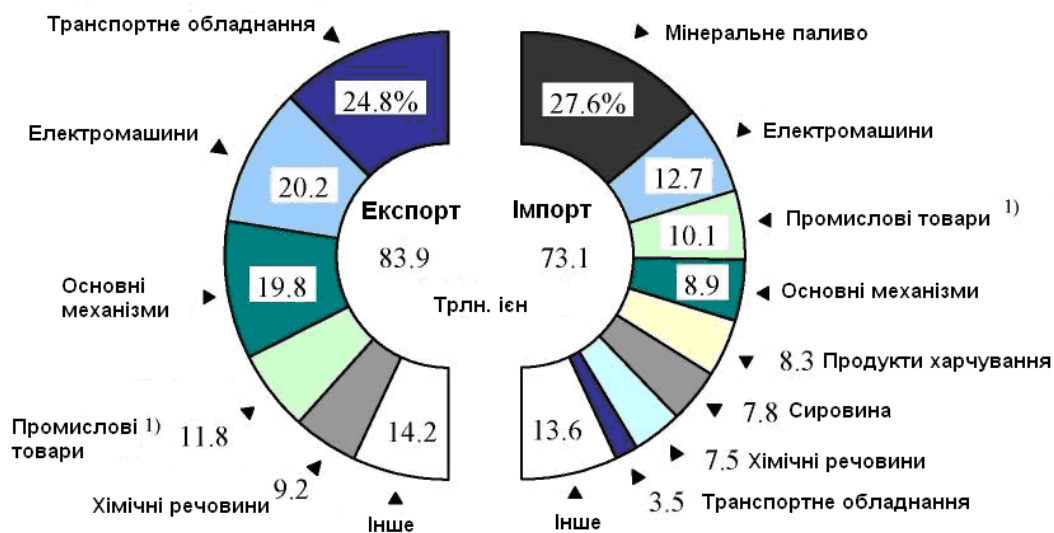

Рис. 2.1. Динаміка зовнішньої торгівлі України та Білорусі [Побудовано за: 7; 12; 82].

¹⁾ що складаються із заліза і сталі, продукції, кольорових металів, текстильної пряжі, тканин і т.д.

Рис. 2.2. Співвідношення компонентів зовнішньої торгівлі (2007 р.) [140].

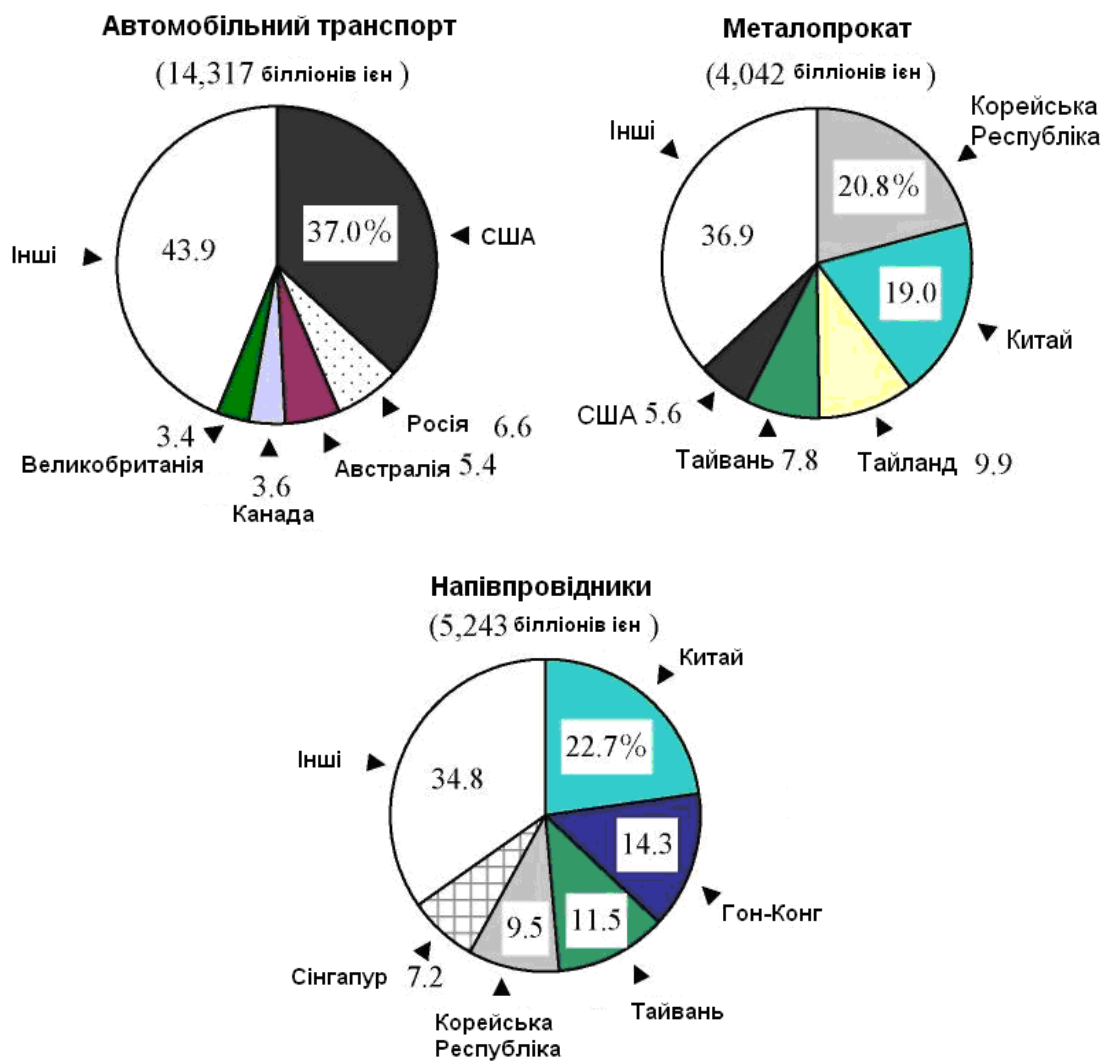

Рис. 2.3. Основні складові експорту Японії (2007 р.) [140].

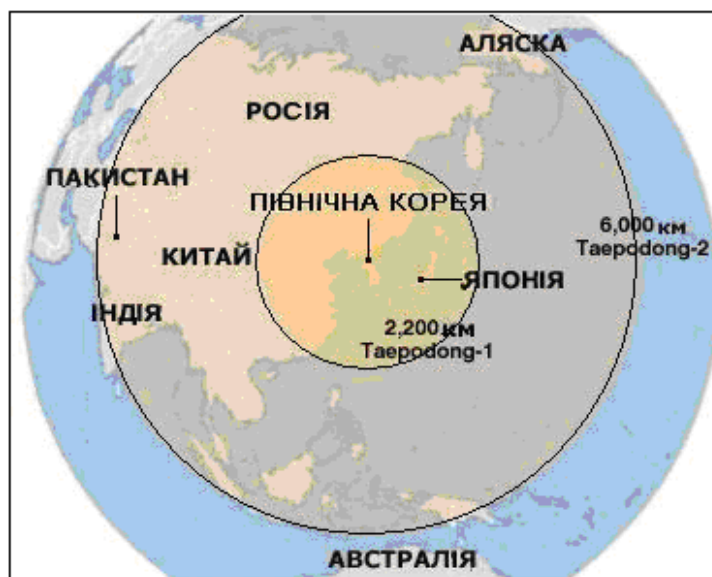
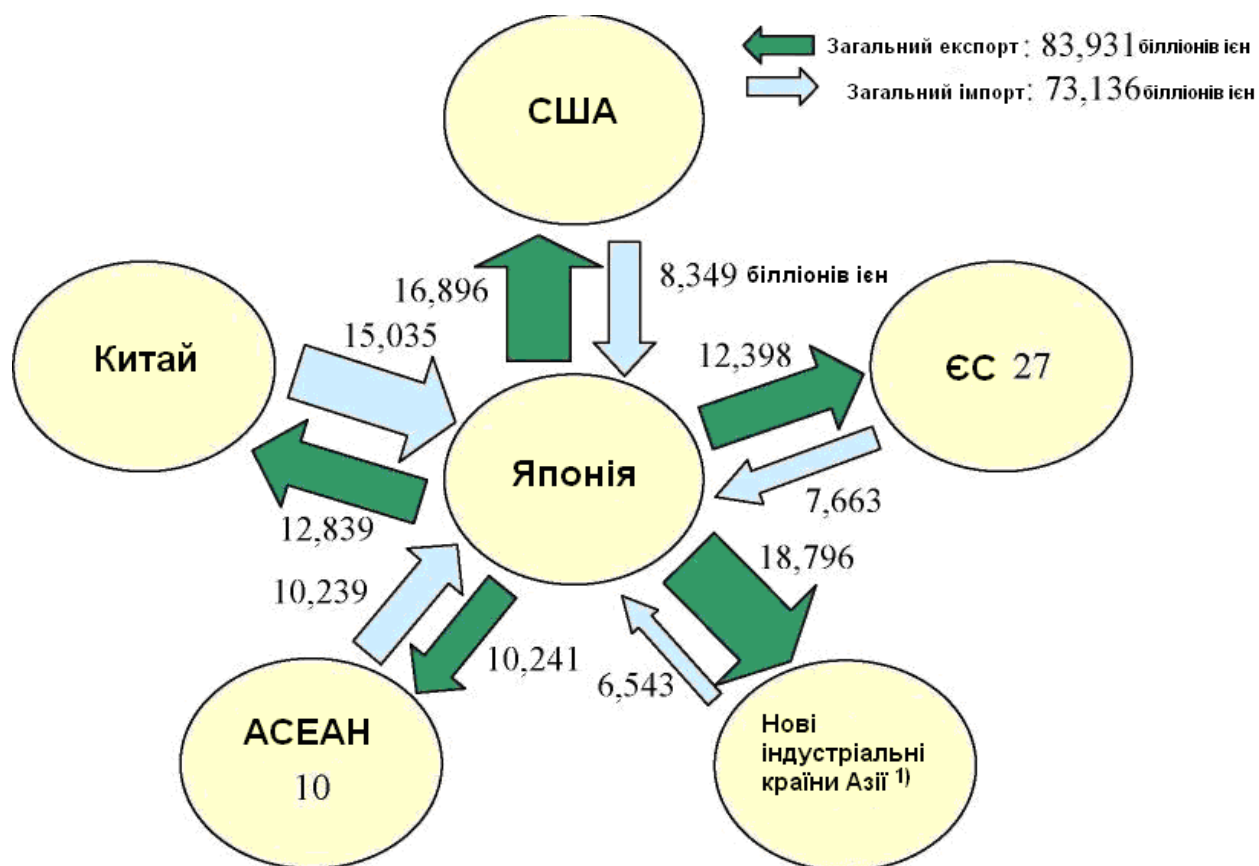

Рис. 3.1. Радіус дії північнокорейських ракет [107].

1) нові індустріальні країни: Республіка Корея, Тайвань, Гонконг і Сінгапур.

Рис. 2.5. Зовнішня торгівля Японії по країнах / регіонах (2007 р.) [140]

Таблиці. Цифровий матеріал здебільшого оформлюють у вигляді таблиць. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання у тексті.

Таблиці потрібно нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу (за винятком додатків). Номер таблиці складається з номера розділу й порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою. Наприклад: друга таблиця третього розділу позначається як «Таблиця 3.2».

Слово «Таблиця» вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці. Якщо таблиця переходить на наступну сторінку, то над іншими частинами пишуть «Продовження таблиці» із зазначенням номера.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Приклад побудови таблиці:

Назва таблиці		Таблиця (номер)	
Головка	Заголовки граф		Підзаголовки граф
Рядки	Графи (колонки)		Боковик (заголовки рядків)

Зразки оформлення:

Таблиця 2.10.

Зміни в структурі забезпечення енергією (%)

Енергоносії	1973 р.	1990 р.	2001 р.
Нафта	77	58	52
Вугілля	15	17	19
Природний газ	2	10	13
Ядерне паливо	1	9	13
Гідроресурси	4	4	3
Геотермальні ресурси	0	0,1	0,1
Альтернативні джерела енергії	1	1	2

Складено за: [9].

Таблиця 2.2.

**Найкрупніші країни-експортери до Китаю станом на 2010 р.
(млрд. дол. США)**

№ п/п	Країна	Обсяг	Зміни у порівнянні з 2009 р., %
1	США	283,3	28,3
2	Гонконг	218,3	31,3
3	Японія	121,1	23,7
4	Південна Корея	68,8	28,1
5	Німеччина	68,0	36,3
6	Нідерланди	49,7	35,5
7	Індія	40,9	38,0
8	Великобританія	38,8	24,0

Складено за: [117].

Таблиця 4

Результати парламентських виборів у Великобританії у 2010 р.

	Партії			
	Консервативна	Лейбористська	Ліберально-демократична	Інші
Відсоток голосів, отриманих на виборах	36,1 %	29 %	23 %	11,9 %
Різниця між відсотками голосів, отриманих на виборах	7,1 %		6 %	11,1 %
Кількість місць, отриманих у парламенті (Палата громад)	305	258	57	30
Різниця між кількістю місць, отриманих у парламенті (Палата громад)	47		201	27

Складено за: [56].

Таблиця 1

Відповідність інтересам суб'єктів політичного процесу виборчих систем

Суб'єкти політичного процесу	Мажоритарна	Змішана	Пропорційна
Виборці	—	—	+
"Нечесні" депутати	+	+	—
"Чесні" депутати	—	—	+
Президент	+	+	—
Уряд	—	—	+
Олігархи	+	+	+
Дрібний та середній бізнес	—	—	+

Складено автором

Примітка: тут "+" в математичному вимірі означає "скоріше так ніж ні" і навпаки, "—" – "скоріше ні ніж так". Результат обчислюється з врахуванням різних змінних факторів, які визначають поведінку суб'єктів.

Таблиця 3.1.

Порівняльна таблиця військового потенціалу Японії, Китаю та Північної Кореї (2005 рік)

Показник	Японія	Китай	Північна Корея
Військовий бюджет (млрд. дол.)	44,7	29	1,9
Кількість постійних збройних сил (млн. чол.)	0,24	2,27	1,082
Резерв військових сил (млн. чол.)	0,444	–	4,7
Мобільні ресурси (млн. чол.)	30,7	379,3	6
Кількість сухопутних військ (млн. чол.)	0,148	1,6	0,95
Кількість військово-повітряних сил (тис. чол.)	45,6	400	110
Кількість військово-морських сил (тис. чол.)	44,4	255	46

Складено за: [21; 122].

Якщо виникає необхідність розмістити таблицю на двох чи більше сторінках, то добавляються додаткові рядки з буквеними позначеннями А, Б, В і т.д. для текстових колонок і цифровими 1, 2, 3 і т.д. для колонок з цифровими даними. На слідуючій сторінці, де розміщується продовження таблиці, в правій частині курсивом відмічається "*Продовження таблиці...*". При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною.

Зразок оформлення:

Таблиця 2.2.

Сума експорту Японії в розбивці по основним товарам (білліонів ієн) *

Предмет	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	Щорічне зростання (%)
А	1	2	3	4	5
Експорт, всього	61,170	65,657	75,246	83,931	11.5
Продукти харчування	283	319	358	417	16.5
Сировина	633	742	900	1,046	16.3
Мінерального палива	233	473	645	1,026	59.2
Хімікати	5,221	5,848	6,794	7,745	14.0
Органічна хімія	1,696	1,883	2,079	2,359	13.5
Промислова продукція 1)	6,537	7,397	8,674	9,876	13.9

Продовження таблиці 2.2.

А	1	2	3	4	5
Залізні і сталеві вироби	2,519	3,037	3,485	4,042	16.0
Загальні механізми	12,607	13,352	14,800	16,631	12.4
Обладнання енергетичного призначення	1,920	2,186	2,320	2,593	11.8
Електротехнічне обладнання	14,373	14,549	16,076	16,950	5.4
Напівпровідників та інших електронних частин	4,395	4,402	4,855	5,243	8.0
Транспортне обладнання	14,107	15,197	18,244	20,839	14.2
Автомобілі	9,214	9,929	12,300	14,317	16.4
Наукове та оптичне обладнання	2,499	2,478	2,469	2,090	-15.3
Інше	7,176	7,779	8,757	9,400	7.3

1) що складаються із заліза і сталі продукції, кольорових металів, текстильної пряжі й тканин і т.д.

* Складено за: [147].

Заголовки таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони становлять одне речення із заголовком. Підзаголовки, які мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки й підзаголовки граф зазначають в однині.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах одної сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, в другому випадку – боковик.

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.» У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, у якому вони згадуються, посередині сторінки. Вище й нижче кожної формули повинно бути залишено не менше одного вільного рядка.

Формули та рівняння у тексті слід нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу. Номер формули або рівняння складається з номера розділу й порядкового номера формули (рівняння), відокремлених крапкою. Наприклад: третя формула першого розділу позначається як «(1.3)». Номер формули зазначають на рівні формули в дужках у крайньому правому положенні у рядку.

Пояснення значень кожного символу й числового коефіцієнта потрібно давати з нового рядка. Перший рядок пояснень починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад «... у формулі (2.1)».

8. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

З кількох можливих способів упорядкування матеріалу у списку (за алфавітом, за порядком згадування, за видом джерела) найбільш вживаним є розміщення прізвищ авторів або назв творів за алфавітом. Кількість використаних джерел, зазвичай, у курсовій може бути не менше 20. Загалом рекомендується дотримуватись правила, що кількість джерел має приблизно співпадати з кількістю сторінок роботи.

Бібліографічний опис джерел та літератури складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної або видавничої справи (Інформація та документація. Бібліографічне посилання: Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 <http://aphd.ua/pryklady-oformlennia-bibliohrafichnoho-opysu-vidpovidno-do-dstu-83022015/>). Якщо список містить посилання на літературу та джерела, записані як кириличними літерами, так і латинськими, то спочатку потрібно подавати ті, які записані кирилицею, а потім латиницею (за абеткою).

При оформленні у списку використаної літератури монографій слід зазначити: прізвище та ініціали автора, назву книги, місто, видавництво, рік видання, кількість сторінок. Наприклад:

Лук'яненко Д. Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності. Київ : КНЕУ, 2018. 204 с.

Якщо в монографії два чи більше авторів:

Bow B. J., Lennox P. An independent foreign policy for Canada?: challenges and choices for the future. University of Toronto Press, 2018. 250 p.

Багатотомні видання:

Грушевський М. С. Історія України-Руси. В 11 т., 12 кн. Т. 1. Київ : Наукова думка, 1994. 736 с.

Підручники і посібники:

Цимбалістий М. А. Теорія міжнародних відносин: Навч. посіб. Львів : «Новий Світ – 2000», 2006. 324 с.

Кудряченко А. І., Рудич Ф.М., Храмов В.О. Геополітика : Підручник. Київ : МАУП, 2004. 296 с.

Якщо йдеться про збірку наукових праць, то після її назви, як правило, зазначається за чиєю редакцією її було укладено. Наприклад:

СІПРІ 2012: Щорічник: Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: Пер. з англ. / Л. Шангіна (головний редактор) та ін. Київ : Заповіт, 2013. 464 с.

Близький Схід: міжнародна безпека, регіональні відносини та перспективи для України : монографія / відп. редактор Б. О. Парахонський. Київ : ПЦ «Фоліант», 2008. 591 с.

Оформлення статті зі збірки наукових праць. Вказуючи автора, назву публікації та реквізити збірника не слід забувати про необхідність позначення сторінок самої публікації. Наприклад:

Кононенко С. Зовнішньополітичний досвід Канади й Україна. *Дослідження світової політики*. К.: ІСЕМВ НАН України, 2004. С. 74–85.

Зашкільняк Л. Історія Польщі та українсько-польських відносин у відображенні сучасної української історіографії (90-ті роки XX ст.). *Polska – Niemcy – Ukraina w Europie. Narodowe identyfikacje i europejskie integracje w przededniu XXI wieku.* / Pod red. W. Bonusiaka. Rzeszów, 2000. S. 99–128.

Для журнальної або газетної статті зазначаються автор (або автори), назва статті, назва журналу (або газети); рік, номер (та/чи дата для газети), сторінки. Наприклад:

Пікулик О., Клімчук К. Українсько-канадське військово-політичне співробітництво в контексті загроз національній безпеці України. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації і регіональні студії*. 2021. 2 (10). С. 101–114.

Надибська О.Я., Надибський М.І. Досвід внутрішньої та зовнішньої політики Канади для сучасного українського суспільства. *Науковий журнал «Політикус»*. 2018. Випуск 4. С. 74–78.

Бліхар В. С., Башук В. В. Філософсько-правовий і соціокультурний виміри національної безпеки. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 25 (2). С. 378–385.

Для Інтернет-джерел зазначається: автор або назва матеріалу; назва інтренет-ресурсу; повна електронна адреса. Наприклад:

Перун Віра. Канада передасть Україні найбільшу одноразову допомогу – 20 тисяч арснарядів для гаубиць. *LB.UA. Дорослий погляд на світ*. URL: https://lb.ua/world/2022/05/24/517843_kanada_peredast_ukraini_naybilshu.html (дата звернення: 12.03.2024).

Сушко О. Ще раз про ЄЕП. Для тих, хто ще не зрозумів або вже забув...
Дзеркало тижня URL:
http://dt.ua/POLITICS/sche_raz_pro_eep_dlya_tih,_hto_sche_ne_zrozumiv_abo_vzhe_zabuv-43714.html (дата звернення: 12.03.2024).

Візьміть до уваги:

Не допускаються дуже загальні адреси, або відсутність назв матеріалів.

Наприклад:

Дзеркало тижня

Українська правда

<https://www.google.com/>

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/127014c.htm>.

У бібліографічний список не включаються джерела, на які немає посилань у тексті та які фактично не були використані при написанні роботи.

9. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКІВ

У додатках розміщують матеріал, який не може бути послідовно розташований в основній частині через великий обсяг, суто технічний характер або внаслідок неможливості способу відтворення (викладений на папері іншого формату). У додатки можуть бути внесені окремі ілюстрації, таблиці, схеми тощо.

Додатки потрібно оформлювати як продовження рукопису на подальших сторінках, розташовуючи відповідно до появи посилань на них у тексті. Додатки повинні мати спільну з рукописом наскрізну нумерацію сторінок.

Додатки позначають послідовно великими літерами українського алфавіту, за винятком Г, Ґ, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ї. Наприклад: Додаток А; Додаток Б. Якщо у тексті один додаток, то він позначається як «Додаток А».

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатків, нумерують у межах кожного додатка. Наприклад: третій рисунок Додатка А позначається як «Рисунок А.3» тощо.

10. ВИБІР І ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Тематика курсових робіт повинна відповідати завданням навчальної дисципліни і практичним потребам конкретного фаху, розроблятися і затверджуватися кафедрою міжнародних комунікацій та політичного аналізу. Тематика курсових робіт щорічно оновлюється.

Підготовчий етап роботи над курсовою роботою починається з вибору теми, її осмислення та обґрунтування.

З переліку тем, запропонованих кафедрою, студент вибирає таку, що найповніше відповідає його навчальним інтересам і схильностям. Зазвичай

студенту надається право вибирати тему курсової роботи з тих, що визначені кафедрою міжнародних комунікацій та політичного аналізу. Студент може також запропонувати власну тему, працюючи над якою він може виявити своє глибоке знання предмета дослідження, розвинути свої творчі здібності. При цьому він повинен обґрунтувати доцільність її розробки, актуальність, новизну тощо. В разі актуальності теми щодо міжнародних комунікацій та політичного аналізу, її відповідності науково-методичним засадам роботи кафедри та навчальному плану, інтересам майбутньої практичної діяльності студента тема може бути затверджена за ним. За необхідності назва теми коригується завідувачем кафедри з метою її досконалішого формулювання.

Вибрана тема висвітлюється в літературі. Студент має уявляти джерельну базу майбутньої курсової роботи: наявність наукових монографій, статистичних даних, картографічних матеріалів, офіційних документів і матеріалів тощо. Вибір теми має бути погоджений із завідувачем кафедри.

Несвоєчасний вибір теми призводить до нераціонального планування студентом свого часу, недостатнього опрацювання джерел, поверховості розкриття теми.

Завідувач кафедри затверджує тему курсової роботи і призначає наукового керівника. Керівництво курсовими роботами здійснюється кваліфікованими викладачами кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу. Організація і контроль за процесом підготовки й захисту курсових робіт покладаються на завідувача кафедри.

Завдання наукового керівника курсової роботи – надавати допомогу при виборі теми, розробці плану курсової роботи; доборі літератури, методології та методів дослідження тощо; аналізувати зміст роботи, висновки і результати дослідження; визначати поетапні терміни виконання роботи; контролювати виконання курсових робіт відповідно до графіка; доповідати на засіданні кафедри про виконання та завершення роботи.

Виконання курсової роботи організується за графіком, затвердженим кафедрою та деканатом.

11. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ

Раціональна організація роботи за вибраною курсовою темою, правильний розподіл часу, глибока і своєчасна її розробка забезпечать найкращий результат. Можна запропонувати такий алгоритм виконання курсової роботи: вибір і затвердження теми наукового дослідження; пошук і відбір літератури з теми, її опрацювання; складання попереднього розширеного плану та узгодження його з науковим керівником; написання першого варіанта розділів роботи; формулювання висновків і рекомендацій, написання вступу; оформлення списку використаних джерел і додатків; підготовка першого варіанта розділів роботи і подання його на узгодження науковим керівником; доопрацювання роботи з урахуванням зауважень щодо помилок науковим керівником; підготовка і технічне оформлення роботи, подання її на рецензування; підготовка до захисту і захист курсової роботи.

12. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ І ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Захист курсової роботи дає змогу студенту викласти власне розуміння досліджуваної проблеми, є свідченням здатності не тільки до наукової роботи, а й самостійної роботи взагалі. Успішний захист курсової роботи є результатом усвідомленого сприйняття навчального матеріалу, вміння самостійно практично мислити, аналізувати різні джерела, застосовувати теоретичні знання на практиці, що є необхідним і дієвим компонентом фахової підготовки студента.

Захист курсової роботи проводиться відповідно до графіка, затвердженого завідувачем кафедри, перед комісією у складі керівника та, як правило, двох викладачів кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу.

Процедура захисту передбачає:

- доповідь студента про актуальність, мету та основні положення курсової роботи;

- запитання до автора;
- оголошення рецензії наукового керівника або його виступ;
- відповіді студента на запитання присутніх на захисті;
- заключне слово студента;
- рішення комісії щодо оцінки роботи;
- оголошення оцінки.

Вступне слово необхідно підготувати заздалегідь у формі виступу, в якому доцільно висвітлити такі важливі питання: обґрунтування актуальності теми дослідження; мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, зміст роботи, її найбільш суттєві та цікаві моменти, найголовніші висновки курсової роботи. Виступ має містити також відповіді на основні зауваження наукового керівника. Доповідь студента – 5–7 хвилин.

Для кращого сприйняття матеріалу присутніми можна роздати таблиці, діаграми, графіки чи підготувати у відповідному форматі наочні демонстраційні експонати або продемонструвати необхідний матеріал за допомогою комп'ютерної презентації.

Результати захисту курсової роботи визначаються оцінкою з урахуванням якості виконання всіх частин роботи та рівня її захисту. Члени комісії, ознайомившись з курсовою роботою, думкою наукового керівника, заслухавши доповідь студента та його відповіді на запитання, оцінюють роботу за чотирибальною системою (“відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”). Оцінка за курсову роботу заноситься в залікову книжку студента та екзаменаційну відомість.

Оцінка за курсову роботу залежить: від завершеного вчасно й оформленого відповідно до вимог самостійного курсового дослідження; знання студентом теми курсової роботи (впевнений виступ без зачитування тексту з паперу, чіткі відповіді на запитання, добре володіння темою тощо).

13. ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПРИ НАПИСАННІ КУРСОВИХ РОБІТ

При написанні й оформленні курсової роботи студенти часто припускаються таких типових помилок:

1. Зміст роботи не відповідає плану курсової роботи або темі розкрито неповністю.
2. Сформульовані розділи (підрозділи) не відображають проблемну ситуацію, стан об'єкта дослідження.
3. Мета дослідження не пов'язана з темою, сформульована занадто абстрактно і не відображає актуальність об'єкта і предмета дослідження.
4. Автор не виявив самостійного підходу до висвітлення теми курсової роботи.
5. Не зроблено глибокого і всебічного аналізу офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури з теми дослідження.
6. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи має форму анотованого списку і не висвітлює рівень досліджуваної проблеми.
7. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням.
8. У роботі відсутні посилання на першоджерела або вказані не ті, які були використані.
9. Безсистемний виклад матеріалу, часті повторення, дублювання одних і тих самих положень.
10. Порухення логічної послідовності, неузгодження, логічні помилки.
11. Механічне запозичення (переписування) матеріалу з літературних джерел.
12. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту.
13. Обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам. Неохайне виконання курсової роботи, наявність у ній суттєвих помилок.

13. ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Засади академічної доброчесності вимагають оформлення тексту як цитати та забезпечення його посиланням на джерело, з якого було запозичено цей текст. Посилання також є важливим для збереження авторських прав.

Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету ім. Лесі Українки наголошує, що академічний плагіат – це «оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства» (ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту»). До академічного плагіату відносяться:

- плагіат фрагментів письмових робіт та повних текстів;
- плагіат ідей, даних, моделей, ілюстрацій тощо;
- відсутність належних посилань за відсутності привласнення авторства;
- помилки цитування.

При написанні курсової роботи не допускається фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі чи наукових дослідженнях. Фабрикацією є:

- наведення у письмових роботах здобувачів та в наукових роботах вигаданих чи неперевірених даних, зокрема статистичних даних, результатів експериментів, розрахунків чи емпіричних досліджень, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо;
- посилання на вигадані джерела інформації або навмисне посилання не на справжнє джерело;
- приписування іншим особам текстів, думок чи ідей, яких вони не висловлювали чи не публікували.

Усі курсові роботи проходять перевірку на плагіат за допомогою ресурсу StrikePlagiarism.com.

Згідно з Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників ВНУ ім. Лесі Українки курсові роботи повинні мати показник оригінальності не менше третини.

Курсові роботи які мають індекс унікальності менше третини і нижче вважаються роботами з недопустимо низьким рівнем унікальності. Такі роботи відхиляються і можуть бути прийняті лише за умови докорінної переробки.

Курсові роботи з недопустимо низьким індексом унікальності, як правило, до захисту не допускаються. Винятки можливі лише у випадку самоцитування. Курсові роботи здобувачів з низьким індексом унікальності, як правило, не можуть бути оцінені вище «достатньо».

У випадку рекомендації до захисту курсової роботи з низьким індексом унікальності науковий керівник у своєму відгуку повинен обґрунтувати таку рекомендацію.

Академічна доброчесність передбачає дотримання сукупності принципів і правил поведінки кожного учасника університетської спільноти, спрямованих на формування самостійної та відповідальної особистості, спроможної навчатися, викладати і здійснювати наукову діяльність, дотримуючись етичних та правових норм.

ДОДАТКИ

Додаток А
Зразок титульної сторінки курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра міжнародних комунікацій та політичного аналізу

КУРСОВА РОБОТА

ГУМОР ЯК СПОСІБ РЕАГУВАННЯ НА ПОДІЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАПРОСТОРІ

Виконала:

студентка групи МІ-32

Шевчук Анна Володимирівна

Науковий керівник:

к. і. н., доц. **Моренчук Андрій Анатолійович**

ЛУЦЬК 2025

Додаток Б
Зразок оформлення змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН	Ошибка! Закладка не определена.
1.1. Суть поняття «міждержавні відносини»	Ошибка! Закладка не определена.
1.2. Рівень дослідженості проблеми	Ошибка! Закладка не определена.
1.3. Методичні аспекти досліджень міждержавних відносин	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СПІВРОБІТНИЦТВА ЯПОНІЇ ТА КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	Ошибка! Закладка не определена.
2.1. Чинники формування японсько-китайських міждержавних відносин	Ошибка! Закладка не определена.
2.2. Політичне співробітництво Китаю та Японії	Ошибка! Закладка не определена.
2.3. Зовнішньоекономічні відносини	Ошибка! Закладка не определена.
2.4. Співпраця у гуманітарній сфері	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЯПОНСЬКО-КИТАЙСЬКИХ ВІДНОСИН	Ошибка! Закладка не определена.
ВИСНОВКИ	Ошибка! Закладка не определена.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ...	Ошибка! Закладка не определена.

Методичне видання

Моренчук Андрій Анатолійович

Вознюк Євгенія Васидівна

**Методичні рекомендації щодо підготовки та оформлення
курскових робіт**

для студентів спеціальності
“Міжнародні відносини”